

จุดมุ่งหมายของ หลักสูตร ประถมศึกษา

หลักสูตร ประถมศึกษา พ.ศ. 2464

เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองใน พ.ศ. 2475 โรงเรียนประถมศึกษา ยังคงใช้หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2464 ซึ่งกำหนดชั้นเรียนแบ่งเป็น 5 ชั้น ตัวหลักสูตรยังแบ่งการเรียน เป็นหลักสูตรของชายและหลักสูตรของหญิง เวลาเรียนสำหรับชาย 4 หรือ 5 ปี แต่สำหรับหญิงคงใช้เพียง 3 ปีเท่านั้น การแบ่งวิชาและอัตราเวลาเรียนของชายและหญิงก็กำหนดไว้ต่างกัน ในหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2464 นี้ไม่ได้กำหนดจุดมุ่งหมายไว้ คงกำหนดเพียงความมุ่งหมายของการสอนแต่ละวิชาและรายการที่ต้องสอน ส่วนหลักสูตรของหญิงไม่ได้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายและรายการที่ต้องสอนไว้

หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2464 กำหนดวิชาบังคับสอนที่เป็นวิชาสามัญ ได้แก่ จรรยา ภาษาไทย เลข ความรู้เรื่อง เมืองไทย การรักษาตัว วาดเขียนและลูกเสือ ส่วนวิชาวิสามัญ บังคับสอนวิชาอาชีพหัตถกรรม กลีกรรรม หรือพาณิชยกรรม อย่างใดอย่างหนึ่ง ให้เหมาะแก่สภาพแวดล้อมของสังคมนั้นๆ ส่วนวิชาที่ไม่บังคับสอน ได้แก่ วิชา วิทยาศาสตร์และขับร้อง¹

โดยสรุป หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2464 มีจุดมุ่งหมายที่แสดงไว้ใน "ความมุ่งหมายในการสอน" และ "รายการที่ต้องสอน" คือ มุ่งให้เป็นพลเมืองที่ อานอก เขียนได้ คิดเลข เป็น มีนิสัยที่ดี รู้จักแสวงหาอาชีพในทางที่ชอบ ซื่อสัตย์ เมื่อแ่ค้คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนคน อ่อนนอม สุภาพ กตัญญูทุกเวที่ มีขยันหมั่น เพียร รักษาดี ปฏิบัติตนให้เป็นคนมีร่างกายแข็งแรงและมีวิชาหาเลี้ยงชีพได้เหมาะแก่คนและท้องถิ่น

¹ ประมวลกฎหมายภาค 2 หลักสูตรประถมศึกษา, 2464.

* ฎรายละเอียคในภาคผนวก ก.

หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2480

ภายหลังการประกาศใช้แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2479 ได้มีการประกาศใช้ประมวลศึกษาภาค 2 หลักสูตรประถมศึกษา ของกระทรวงธรรมการ พ.ศ. 2480 ซึ่งกำหนดชั้นเรียนในระดับประถมศึกษา 4 ชั้น การวางสาระสำคัญในตัวหลักสูตรแบ่งออกเป็น อัตราเวลาเรียนชั้นประถมศึกษาของรายวิชาต่างๆ ทั้ง 4 ปี อัตราเวลาเรียนชั้นประถมศึกษา และเพาภาษาไทย ซึ่งประกอบด้วยอ่าน คัด เขียน แคง และ จกหมาย อัตราเวลาเรียนชั้นประถมศึกษา (หลักสูตร เทียบ) การเข้าเรียนครั้งแรก และส่วนที่แสดง รายละเอียดเกี่ยวกับวิชาและรายละเอียดที่ต้องการ

ในส่วนที่กล่าวถึงการเข้าเรียนครั้งแรก ได้กล่าวว่า

ตามแผนการศึกษาชาติใหม่นี้ ได้กำหนดชั้นประถมศึกษาไว้ 4 ปี เรียกว่า ชั้นประถมปีที่ 1-2-3-4 ตามความมุ่งหมายนั้น นักเรียนที่จะเข้าเรียนชั้นประถมปีที่ 1 ตามหลักสูตรของกระทรวงธรรมการนั้น จะต้องมีความรู้พออ่านออก เขียนไวยาวัจนแล้ว อย่างน้อยก็ควรจะได้เรียนจบแบบเรียนเร็วใหม่ตอนกลาง จะต้องมีพื้นฐานความรู้ที่จะเล่าเรียนวิชาอื่นๆต่อไปได้โดยสะดวก ดังนั้นถ้านักเรียนที่รับเข้าเรียนใหม่ ยังไม่มีพื้นฐานความรู้เบื้องต้น ดังโลกกล่าวมาข้างต้นนั้น ก็ให้แบ่งนักเรียนพวกนี้ ออกเป็นพวกหนึ่งต่างหาก มุ่งหมายสอนให้รักเรียนอ่านออก เขียนได้โดยรวดเร็ว เป็นสำคัญ ส่วนวิชาอื่นๆที่จำเป็น เช่น ศิลปกรรม สุขศึกษาก็สอนตามหลักสูตรชั้นประถมปีที่ 1 มุ่งในทางปฏิบัติให้จริง จึงตามคำสั่ง เป็นสำคัญ

หลักสูตรประถมศึกษาทั้ง 4 ชั้นนี้ กำหนดวิชาและรายการที่ต้องสอนไว้เหมือนกันคือ ให้เรียนหน้าที่พลเมือง และศิลปกรรม ซึ่งรวมถึง เรื่องระบอบรัฐธรรมนูญ การปกครองท้องถิ่น วันสำคัญด้วย นอกจากนี้ให้เรียนภาษาไทย เลขคณิต วิทยาการ ความรู้เรื่อง เมืองไทย วาดเขียน การฝีมือชาย (หัตถกรรม, กสิกรรม) การฝีมือหญิง

¹ ประมวลศึกษาภาค 2 หลักสูตรประถมศึกษา ของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2480 (พระนคร. โรงเรียนช่างพิมพ์, 2480), หน้า 7.

(การช่าง และ เบ็ด เคสติก, กลสิกรรม) ชั้บร็อง สุขศึกษา พลศึกษาและวิชาลูก เลื่อและ
อนุภาษาค¹

โดยสรุป หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2480 มีจุดมุ่งหมายซึ่งแสดงไว้ในราย
การที่ต้องสอนคือ มุ่งให้รู้หน้าที่ที่จะคงปฏิบัติต่อครอบครัว ต่อหมคณะ ต่อชาติ ศาสนา
พระมหากษัตริย์และรัฐธรรมนูญ รู้จักขนบธรรมเนียม ประเพณี รู้จักสิทธิ หน้าที่ของชน
ชาวไทย รู้จักระเบียบการปกครอง มีมารยาท มีความซื่อสัตย์ เมตตากรุณา คิดถึงประ-
โยชน์ของหมคณะ มีนิสัยดี อุตสาหะในการงาน อานออก เขียนไคและคิดเลข เป็นและมี
คุณสมบัติอื่น ๆ *

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สงบลง คณะรัฐมนตรีคณะที่ 17 (พ.ศ.2489)
ไคแถลงนโยบายคอสภาญั้แทนราษฎรใน เรื่องการวางแผนการศึกษาและการปรับปรุงหลัก-
สูตรและแบบเรียน ซึ่งคณะรัฐมนตรีคณะต่อมาไคไคำเนินแนวนโยบายเกี่ยวกับนี้ ต่อมาเมื่อ
เกิดการรัฐประหารปีคออำนาจการปกครองและมีคณะรัฐมนตรีคณะที่ 20 เข้าบริหารประ-
เทศ ใน พ.ศ.2490 นั้น แนวนโยบายใน เรื่องการปรับปรุงหลักสูตรก็ยังคงไคำเนินอยู่
จนมีการประกาศใช้หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2491

หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2491

หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2491 เป็นหลักสูตรที่ไคำหนดชั้นเรียนไว้ 4 ปี
ในส่วนของคำชี้แจง เบื้องตน ไคำหนดความมุ่งหมายไว้ดังนี้
คำชี้แจง เบื้องตน²

1. ความมุ่งหมาย
- แผนการศึกษาชาติไคำหนดการ เรียนชั้นประถมศึกษาไว้
4 ปี แบนเป็นชั้น ประถมปีที่ 1, 2, 3 และ 4, หลักสูตร
นี้จึงถือฤเทศว่า เด็กที่แรก เขารับการ เรียนไม่มีพื้นฐาน
ความรทางหนังสือมากอนและมีอายุไมค้ำกว่า 5 ปี
บุรีบูรณ กับไคำหนดความมุ่งหมายของหลักสูตร ในเด็ก
ที่เริ่มเรียนในชั้นประถมปีที่ 1 อานออก เขียนไคโดย
รวดเร็วและให้เด็กที่เรียนชั้นประถมปีที่ 2, 3 และ 4
ไคเรียนวิชาคามอัคภาพ

¹ เรื่อง เกี่ยวกับ, หน้า 15 - 17.

² หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2491, หน้า 1.

* ุกรายละเอียดในภาคผนวก ข.

นอกจากความมุ่งหมายในคำชี้แจงเบื้องต้นแล้ว ในส่วนที่แสดงรายละเอียดของหลักสูตร ยังกล่าวถึง วิชา รายการที่ต้องสอนและความมุ่งหมายในการสอนวิชาต่างๆ เช่น การสอนวิชาภาษาไทย วางจุดมุ่งหมายว่า

1. ให้อ่าน เขียนหนังสือสำหรับทำธุรกิจของสามัญชนให้สำเร็จประโยชน์
ได้

2. สามารถพูดได้ความความคิดนึกได้ถูกต้องตามภาษา ใคเนื้อเรื่อง
และ เหตุผล

3. ให้วิชาหนังสือเป็น เครื่องทำให้ปัญญาแตกฉานและให้เกิดความรู
กว้างขวางยิ่งขึ้นไปในภายหน้า โดยถือเอาหนังสือและการอ่าน เป็นครูสืบไป¹

การสอนวิทยาศาสตร์ซึ่งขณะนั้น เรียกว่า "ธรรมชาติศึกษา" กำหนดจุด
มุ่งหมายไว้ 3 ประการคือ

1. หักใจสนใจในธรรมชาติที่แวดล้อมตนอยู่ โดยคำนึงถึงภูมิประเทศ
และฤดูกาล

2. หักใจรู้จักใช้ความสังเกตและวิธีสัมผัสเป็นหลักในการแสวงหาความรู้

3. ให้รู้ประโยชน์ที่มนุษย์ได้รับจากธรรมชาติ²

การเรียนสังคมศึกษาตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2491 แยกวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมออกจากกัน กำหนดจุดมุ่งหมายของหน้าที่พลเมืองไว้ว่า "ต้องการให้รู้จักหน้าที่ ที่จะต้องปฏิบัติคือโรงเรียน ครอบครัว ประชาคม ชาติ พระมหากษัตริย์และรัฐธรรมนูญ"³ สำหรับศีลธรรมมุ่งหมายให้ "เลื่อมใสและนับถือในพระพุทธศาสนากับใคปฏิบัติกิจพิธีตามประเพณีนิยม กับทั้งในเรื่อง กิริยาและคุณงามความดีในอุปนิสัย ทั้งนี้สำหรับนักเรียนค่างศาสนาให้ปฏิบัติอย่างอนุโลมตามความมุ่งหมายที่กำหนดนี้"⁴

¹ เรื่อง เกี่ยวกัน, หน้า 1 - 2.

² เรื่อง เกี่ยวกัน, หน้า 4.

³ เรื่อง เกี่ยวกัน, หน้า 6.

⁴ เรื่อง เกี่ยวกัน, หน้า 7.

หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2491 ไซ้มาจนถึง พ.ศ. 2498 กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ประกาศใช้หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2498 โดยประกาศใช้เฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 แต่ประกาศใช้ไปเพียง 5 เดือน ก็ได้ประกาศยกเลิกหลักสูตรใหม่แล้วให้คงใช้หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2491 ตามเดิม

หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2498 มีสาระสำคัญดังนี้คือ

1. เป็นหลักสูตรที่กำหนดความมุ่งหมายไว้เป็นหัวข้อแรกในคำชี้แจงเบื้องต้น
2. กำหนดชั้นเรียนไว้ 4 ชั้น
3. แบ่งเนื้อหาการเรียนออกเป็นหมวด แต่ละหมวดยังให้สาระรายละเอียดเกี่ยวกับ ความมุ่งหมาย รายการที่ควรสอนและขอเสนอแนะวิธีสอน
4. เนื้อหาการเรียนที่บรรจุไว้ในแต่ละหมวดได้แก่ หมวดภาษาไทย หมวดเลขคณิต หมวดธรรมชาติศึกษา หมวดสังคมศึกษา(รวม วิชาดนตรี, ศิลปะและการฝีมือไว้ด้วย) หมวดพลศึกษา หมวดกิจกรรมพิเศษ หมวดวิชาชีพและหมวดภาษาต่างประเทศ
5. เป็นหลักสูตรที่กำหนด เกณฑ์รับเด็กเข้าเรียน การปกครอง เวลาเรียน อัตราเวลาเรียน การวัดผลการเรียนและบัญชีค่าเบสิคไว้ ทั้งนี้การกำหนดสาระต่างๆ ในหลักสูตรคงกำหนดเน้นที่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เป็นสำคัญ ในส่วนที่เป็นรายการที่ควรสอนและขอเสนอแนะในทุกหมวดคงกล่าวเฉพาะชั้น ประถมปีที่ 1 เท่านั้น

ในเรื่องความมุ่งหมายนั้น หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2498 กำหนดไว้ดังนี้

ความมุ่งหมาย ¹

หลักสูตรประถมศึกษา มีความมุ่งหมาย เพื่อให้การศึกษาชั้นนี้เป็นการพัฒนาความงอกงามของ เด็กในทางกายภาพ ในทาง วุฒิปัญญา ในทางสังคมและอา เวศ

¹ หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2498 ของกระทรวงศึกษาธิการ, หน้า 1-2.

เพื่อให้พร้อมที่จะเติบโตขึ้น เป็นพลเมืองที่เหมาะสมในระบอบเสรีประชาธิปไตย เช่น

1. เด็กใหม่มีความกระหาย อยากรู้อยากเห็น อยากรู้อะไร อยากรู้อะไร อยากรู้อะไร อยากรู้อะไร อยากรู้อะไร
2. เด็กใหม่มีความสามารถพูด อ่าน เขียนภาษาของตนเองได้ชัดและชัดเจน
3. เด็กใหม่มีความซื่อสัตย์สุจริต
4. เด็กใหม่มีความสามารถนับ คณิต และแก้ปัญหาเลขคณิตเกี่ยวกับชีวิตประจำวันได้
5. เด็กใหม่มีความสนใจในการฟังและการสังเกต
6. เด็กใหม่เกิดสุขนิสัยและมีความรู้ในทางสุขศึกษา เพื่อทำให้ตนเองมีอนามัย
7. เด็กใหม่มีความเข้าใจที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่น ช่วยปรับปรุงการอนามัยและสุขภาพของชุมชน
8. เด็กใหม่เกิดรู้จักใช้วิธีต่างๆ ให้สัมพันธ์กันและมีกิจกรรมเคลื่อนไหวของร่างกายให้เกิดความชำนาญทางกีฬาเบื้องต้น และรู้จักใช้เวลาว่างส่งเสริมความเพลิดเพลิน เช่น เล่นกีฬา และเล่นดนตรี เป็นต้น
9. เด็กใหม่เป็นผู้ดูแลของความสวยงาม และร่วมกันรักษาสิ่งสาธารณะให้ถาวร
10. เด็กใหม่เป็นผู้สามารถรับผิดชอบในตนเอง
11. เด็กใหม่เป็นผู้เคารพสิทธิของผู้อื่น
12. เด็กใหม่พอใจชีวิตสังคม ร่วมทำงานและเล่นกับผู้อื่นได้
13. เด็กใหม่ปฏิบัติตามคามารยาทที่ดีของสังคมและวัฒนธรรมของชาติ
14. เด็กใหม่รู้คุณค่าของบ้านและพิทักษ์คอมมูนิตี้ของครอบครัว
15. เด็กใหม่มีความสนใจในการจัดบ้านเรือน และประคองรักษาเครื่องประกอบบ้านและรักษาความสัมพันธ์ในครอบครัว

16. ผู้ให้มีความอดทนทำงาน และให้รู้สึกว่างงานคือกิจกรรมที่ให้ความเบิกบาน
17. ผู้ให้พอใจในการทำงานและมีความรู้เรื่องอาชีพ และเลือกอาชีพให้เป็นประโยชน์แก่ตนและสังคม
18. ผู้ให้เป็นผู้รับผิดชอบของการประหยัดทรัพย์ ประหยัดเวลาและพลังงานของคนทั้งกำลังกายและกำลังความคิด เพื่อใช้ในเรื่องที่เป็นประโยชน์
19. ผู้ให้รู้จักเสียสละ ช่วยเหลือเผื่อแผ่ผู้อื่น มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และมีใจกรุณาต่อสัตว์ควย
20. ผู้ให้มีความรู้และมีไหวพริบในการป้องกันอัคคีภัยและภัยอื่นๆ
21. ผู้ให้เข้าใจและทำตนให้มีลักษณะเหมาะสมในระบอบเสรีประชาธิปไตย

หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2498 นี้ได้ประกาศใช้เฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ส่วนปีที่ 2, 3 และ 4 ยังคงใช้หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2491 พร้อมทั้งนี้ได้มีการประกาศใช้แบบเรียนภาษาไทยที่เรียกว่าแบบสอนอ่านภาษาไทยแบบ เบสิค ซึ่งเน้นความสามารถในการอ่านของ เด็กไม่มีการสอนภาษาไทยเหมือนหลักสูตรเดิม แต่เนื่องจากการสอนภาษาไทยในขณะนั้น เกิดปัญหาทางการปฏิบัติ เพราะรัฐบาลประกาศให้เลิกใช้แบบเรียนโคกโก่ก็ตามสมัครใจ ทั้งนี้ในเวลาไม่นานก็ตองยกเลิกหลักสูตรและแบบเรียน เบสิคที่ใช้ โดยนายกรัฐมนตรีจอมพลแปลก พิบูลสงคราม เห็นว่าประชาชนแสดงความไม่เห็นด้วย และมีปัญหาในด้านการจัดการเรียนการสอนตามแบบสอนอ่านแบบ เบสิคนี้จึงให้กระทรวงและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาเรื่องนี้ซึ่งในที่สุดก็ได้ประกาศยกเลิกแล้วให้กลับไปใช้หลักสูตร พ.ศ. 2491 ตามเดิม¹

¹ แผนกเก็บ, กระทรวงศึกษาธิการ. รายงานการประชุมอธิบดี ครั้งที่ 8, พ.ศ. 2498.

เมื่อได้ประกาศยกเลิกหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2498 แล้ว กระทรวงศึกษาธิการได้แต่งตั้งคณะกรรมการประกอบคณาจารย์ของกรมต่างๆ เพื่อปรับปรุงหลักสูตรประถมศึกษา คณะกรรมการได้กร่างหลักสูตรประถมศึกษา เสร็จสิ้นและได้ส่งให้คณะกรรมการชุดใหม่ที่เรียกว่า คณะกรรมการปรับปรุงหลักสูตร ซึ่งใช้ชื่อย่อว่า "ก.ป.ส." ไปดำเนินการต่อ ในปี พ.ศ. 2500 กรมสามัญศึกษาได้ขอใช้หลักสูตรฉบับที่ร่างขึ้นใหม่ในโรงเรียนปรับปรุงของกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการได้มีคำสั่งที่ 72/2501 วันที่ 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2501 ให้ใช้หลักสูตรประถมศึกษาสำหรับใช้ในโรงเรียนปรับปรุง กับโรงเรียนปรับปรุงของกรมสามัญศึกษา เฉพาะชั้น ประถมปีที่ 1 และ 2 หลักสูตรนี้กำหนดค่าชี้แจงเบื้องต้นไว้ดังนี้

หลักสูตรประถมศึกษา สำหรับใช้ในโรงเรียนปรับปรุง¹

1. ค่าชี้แจงเบื้องต้น

หลักสูตรประถมศึกษาในชั้น เดิม เน้นหนักไปในทางความเจริญ ความมั่งคั่งของ เด็ก ในทางสติปัญญาและความรู้ โดยเฉพาะความรู้ในทางหนังสือ ซึ่งถือว่าเป็นหน้าที่ของโรงเรียนที่จะต้องให้เป็นประการสำคัญที่สุด บัดนี้สภาพการณ์ของสังคมเปลี่ยนแปลงไป ควรที่จะขยายความมุ่งหมายให้กว้างขวางขึ้นกว่าเดิม เพราะการที่จะได้ผลเมืองที่เหมาะสมในสังคมประชาธิปไตยนั้น ลำพังความรู้ทางหนังสือเพียงอย่างเดียว ว่าเป็นสิ่งเพียงพอไม่ เด็กควรจะได้รับการส่งเสริมให้มีความเจริญและความสามารถในทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคมพร้อมกันไปทุกด้าน ทั้งนี้โดยคำนึงถึงสภาพธรรมชาติและวัฒนธรรมแห่งประเทศไทย

¹ กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรประถมศึกษา สำหรับใช้ในโรงเรียนปรับปรุง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 (พระนคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2501), หน้า 1 - 2.

ความสำเร็จของสังคมประชาธิปไตยขึ้นอยู่กับการศึกษาที่สังคมนั้นมีวิธีการที่ส่งเสริมให้แต่ละคนในฐานะที่เป็นหน่วยหนึ่งแห่งสังคม เจริญ ออกงามไปให้ดีที่สุด.... จำเป็นต้องฝึกฝนอบรมมาตั้งแต่เยาว์วัย ทั้งนี้โดยได้รับโอกาสให้ใช้กำลังกายและกำลังปัญญา เต็มตามความสามารถ ใ้รับการฝึกฝนให้มีส่วนร่วมในการกำหนดและดำเนินการ เกี่ยวกับตนเอง และหมู่คณะ... จะต้องมีเสรีภาพในการอภิปรายแสดงความคิดเห็น พิจารณาปัญหาและข้อโต้แย้งโดยอาศัยข้อเท็จจริง เป็นหลัก ควบคู่การฝึกฝนอบรม เช่นนี้ ก็ยกยอคุณ เค้ากับวิถีทาง แห่งการดำเนินชีวิตในสังคมประชาธิปไตย และจะเป็นสมาชิกที่ดีแห่งสังคมนั้นใน เวลาต่อไป

ควย เหตุที่หลักสูตรประถมศึกษาที่มีฐานะเป็นข้อกำหนด แนวการศึกษาที่รัฐมุ่งหมายให้ประชาชนพึงได้รับ จึงมีความจำเป็นของวางหลักอย่างกว้างๆ มีใช้รายละเอียดอื่นมีข้อกำหนดตายตัว ...

2. ความมุ่งหมาย

หลักสูตรประถมศึกษาที่มีมุ่งหมายที่จะส่งเสริมความงอกงามของ เด็กในทางต่างๆ เพื่อให้เติบโตเป็นพลเมืองที่เหมาะสมในระบอบประชาธิปไตย

หลักสูตรประถมศึกษาสำหรับใช้ในโรงเรียนปรับปรุงนี้แบ่ง เนื้อหาวิชาออกเป็นหมวด ประกอบด้วยหมวดสังคมศึกษา ขรรมาชาติศึกษา ภาษาไทย เลขคณิต ศิลป-ศึกษาและหมวดพลานามัย ในแต่ละหมวดก็กล่าวถึงความมุ่งหมายไว้แต่มีข้อกำหนดเป็นหัวข้อให้เห็นคง เขียนเป็นร้อยแก้วความเรียงไว้เท่านั้น

ใน พ.ศ. 2502 กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศให้ใช้หลักสูตรประถมศึกษาสำหรับใช้ในโรงเรียนทดลอง ฉบับใหม่ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการที่ 33/2502 ซึ่งเป็นการปรับปรุงหลักสูตรที่ประกาศใช้ใน พ.ศ. 2501 ให้มีความเหมาะสม

มากขึ้น หลักสูตรประถมศึกษา ฉบับพ.ศ. 2502 นี้มีรายละเอียดที่เป็นส่วน คำชี้แจง
เมืองคน วัยเรียน เวลาเรียน การแบ่งหมวดวิชาเหมือนกับหลักสูตรประถมศึกษา
พ.ศ. 2501 แต่กำหนดความมุ่งหมายไว้ต่าง กันคือความมุ่งหมายที่กำหนดไว้ต่อมา เป็น
ความมุ่งหมายในหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2503 ซึ่งเป็นฉบับที่ใช้อย่างแท้จริงทั่วประเทศ
อัตราเวลาเรียนในหลักสูตรฉบับ พ.ศ. 2502 แตกต่างจากฉบับ พ.ศ. 2501 เช่น
แยกอัตรา เวลาเรียนของสังคมศึกษาและวิทยาศาสตร์ออกจากกันและให้เวลาเรียน
เท่ากับที่ หลักสูตร พ.ศ. 2501 กำหนดไว้ นอกจากนั้นในรายละเอียดของ เนื้อหาแต่ละ
หมวดยังกำหนดขอบข่ายของ เนื้อหาที่ควร เรียนในแต่ละชั้นปีแตกต่างกัน เช่นหลักสูตร
พ.ศ. 2501 ให้เรียน เรื่องบุคคลที่มีประโยชน์ในชุมชนในชั้น ประถมปีที่ 1 และหลักสูตร
พ.ศ. 2502 ให้เรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เป็นต้น¹

ภายหลังการประชุมสัมมนาเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษา 7 ปีที่ฉะเชิงเทรา
แล้วต่อมากระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรประถมศึกษาตอนต้นและหลักสูตร
ประถมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2503 หลักสูตรทั้งสองฉบับแยกเขียนไว้คนละเล่ม
แต่กำหนดความมุ่งหมายไว้ เหมือนกันในข้อคุณสมบัติต่างๆดังต่อไปนี้²

หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2503

...มุ่งหมายที่จะส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก เพื่อให้สามารถดำรงตน เป็น
พลเมืองดีของชาติในระบอบประชาธิปไตย กล่าวคือฝึกฝนอบรมให้มีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

เกี่ยวกับความ เจริญแห่งตน

1. ให้รักการศึกษา เล่าเรียน มีนิสัยชอบคนควาหาความรู้ เป็นนิจ
2. ให้สามารถใช้ภาษาไทยได้ทั้งในการฟัง พูด อ่านและเขียน

¹ กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรประถมศึกษา สำหรับโรงเรียนปรับปรุง
(พระนคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2502).

² กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรประถมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2503
(พระนคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2503), หน้า 1 - 2.

3. ใ้มีความรู้ทางคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ สามารถใช้ความรู้นี้ให้เป็นประโยชน์แก่วิตประจำวัน
4. ใ้มีทักษะในการฟัง การสังเกตและรู้จักใช้ดุลยพินิจเกี่ยวกับการงานโดยทั่วไป
5. ใ้มีนิสัยในทางริเริ่มและสร้างสรรค์
6. ใ้มีความรู้เบื้องต้นอันจำเป็น เกี่ยวกับสุขภาพและโรคภัยไข้เจ็บ
7. ใ้รักษาสุขภาพของตนจน เป็นนิสัยและใ้มีส่วนช่วยส่งเสริมการสาธารณสุขของชุมชน
8. ใ้สามารถช่วยตนเอง มีความรับผิดชอบหน้าที่และกล้าในทางที่ถูก
9. ใ้รู้จักและนิยมการเล่นกีฬา และการ เล่นพื้น เมือง
10. ใ้รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์แกร่างกายและจิตใจ
11. ใ้ตระหนักคุณค่าของความงามและศิลปะ
12. ใ้ยึดมั่นในศาสนาและมีศีลธรรมประจำใจ รู้จักรักษาเกียรติและคุณความดีของตน
13. ใ้เข้าใจคุณค่าและรู้จักรักษาวินัย
14. ใ้มีความเมตตากรุณาต่อเพื่อนมนุษย์และสัตว์

เกี่ยวกับมนุษยสัมพันธ์

14. ใ้ตระหนักในสำคัญของมนุษยสัมพันธ์และรู้จักเคารพผู้อื่น
15. ใ้มีสัมมาคารวะและมรรยาทอันดีงามตามประเพณีนิยม
16. ใ้รู้จักเล่น ทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่นโดยควยดีและใ้มีน้ำใจเป็นนักกีฬา
17. ใ้รู้จักทำงานเป็นหมู่คณะ สามารถทำหน้าที่เป็นหัวหน้าหรือเป็นผู้ปฏิบัติงานร่วมกับหัวหน้าควยดี
18. ใ้เห็นความสำคัญของบ้านและรู้จักบำเพ็ญประโยชน์ต่อครอบครัว
19. ใ้เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมยิ่งกว่าประโยชน์ส่วนตัวและรู้จักเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

เกี่ยวกับความสามารถในการครองชีพ

20. ใ้หม้ความ เคนชินและชยันหมันเพียรในการใช้มือปฏิบัติงาน ทั้งนี้ เพื่อ
เป็นรากฐานของการประกอบสัมมาอาชีพ
21. ใ้หม้ความอดทนและ เข้มแข็งในการทำงาน
22. ใ้หม้ยมและยกยอของการประกอบอาชีพโดยสุจริต
23. ใ้หม้จักเลือกซื้อและ เลือกใช้สิ่งของ ที่จำเป็นใ้เหมาะสม
24. ใ้หม้จักประหยัดทรัพย์ ประหยัดเวลาและพลังงาน
25. ใ้หม้จักช่วยส่ง เสริม เศรษฐกิจของครอบครัวและรัฐองทางที่จะประ-
ประกอบอาชีพ
26. ใ้หม้ส่ง เสริมการค้าของคนไทย และรู้ว่าการผลิตและการใช้ของไทย
เป็นการช่วย เศรษฐกิจของชาติ

เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อนานาชาติ

27. ใ้หม้จักสิทธิและหน้าที่ของพล เมืองในระบอบประชาธิปไตย
28. ใ้หม้ปฏิบัติตามระ เบียบ กฎหมายและวัฒนธรรมอันดี
29. ใ้หม้ความเข้าใจและ เห็นอก เห็นใจและไม่ถูกเหยียดหยามผู้อื่น
30. ใ้หม้จักปฏิบัติตนไปในทางที่จะช่วยแก้ไขข้อบกพร่องของสังคม
31. ใ้หม้จักรักษาความปลอดภัยของ ตนเอง และสังคม
32. ใ้หม้จักรับฟังความคิดเห็นที่สุจริตใจของผู้อื่น
33. ใ้หม้ความ เข้าใจในผลงานของ วิทยาศาสตร์ทั้ง ในค่านที่เป็นคุณและ
ในค่านที่อาจให้โทษแก่สังคม
34. ใ้หม้จักใ้หม้จักรักษาสาธารณสมบัติและ สิ่งสวยงามตามธรรมเนียมชาติ
35. ใ้หม้จักใ้หม้จักและสงวนทรัพยากรธรรมชาติ
36. ใ้หม้ถึงความสัมพันธ์ระหว่าง ประเทศและ สิ่ง เสริมความเข้าใจอันดี
ต่อกัน เพื่อสันติสุขของโลก

หลังจากประกาศใช้หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2503แล้ว กระทรวง
ศึกษาธิการได้ดำเนินการหลายประการ เพื่อปรับปรุงหลักสูตร เป็นลำดับดังนี้

พ.ศ.2506 - 2507 สถาบันระหว่างชาติสำหรับการคนควา เรื่อง เด็ก
วิทยาลัยวิชาการศึกษาระสาณมิตร กรมสามัญศึกษา
และกรมวิชาการไคทำการวิจัยหลักสูตรประถมศึกษา
พ.ศ.2503

พ.ศ.2508 -2509 กรมสามัญศึกษาไควิจัยผลสัมฤทธิ์ในการ เรียนตาม
หลักสูตรประถมศึกษา

พ.ศ.2508-2510 กรมวิชาการประชุมศึกษานิเทศก์ ครูใหญ่ ครูและนัก-
วิชาการ เพื่อค้นหาข้อดีและข้อเสียที่ควรปรับปรุง หลักสูตร
ประถมศึกษา พ.ศ.2503

พ.ศ.2510-2512 กรมสามัญศึกษาไคประชุมศึกษานิเทศก์และอรรรมครู
ทดลองจนการผลิควิสัย เพื่อปรับปรุงคุณภาพการ เรียน
การสอน

พ.ศ.2513 กระทรวงศึกษาธิการแต่งตั้งคณะกรรมาธิการำเนินงาน
ปรับปรุงหลักสูตร (กปส.) เพื่อปรับปรุงหลักสูตรระดับ
ต่ำกว่าปริญญาตรีในความรับผิดชอบของกระทรวง และ
กปส. ไคแต่งตั้งคณะอนุกรรมาธิการวิเคราะห์หลักสูตร
ประถมศึกษา เพื่อพิจารณาข้อดีและข้อที่ควรปรับปรุง

พ.ศ.2517 กปส. แต่งตั้งคณะอนุกรรมาธิการปรับปรุงหลักสูตรประถม
ศึกษา คณะอนุกรรมาธิการไคแต่งตั้งคณะปฏิบัติงานยกวาง
เนื้อหาหลักสูตรประถมศึกษา

พ.ศ.2518 วางหลักสูตรประถมศึกษา เสร็จเรียบร้อย กระทรวง
ศึกษาธิการไคแต่งตั้งคณะบรรณาธิการจัดทำฉบับ
หลักสูตร

พ.ศ. 2519 และ 2520 กรมวิชาการได้ทดลองใช้หลักสูตรในโรงเรียน
ทดลอง เฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ ปีที่ 2
3 ตุลาคม พ.ศ. 2520 กระทรวงศึกษาธิการได้มีคำสั่งให้ใช้หลักสูตรประถม
ศึกษา พุทธศักราช 2521

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521

เป้าหมายประสงค์ของหลักสูตรประถมศึกษา *

เป้าหมายประสงค์การศึกษาของไทย คนไทยทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันที่จะได้
รับการศึกษาและพัฒนาชีวิตความสามารถของตนอย่างเต็มที่ คนไทยย่อมมีโอกาสปรับปรุง
ใจรอกพ้นจากความทุกข์ยากและความเขลา รุรอบเท่าทันกับความเปลี่ยนแปลงนานัปการ
อยู่เสมอ อีกทั้งมีความรับผิดชอบในความอยู่รอดของชาติไทย ด้วยเหตุนี้ รัฐจึงต้องจัด
การศึกษาแก่มวลชนอย่างทั่วถึง ทุกท้องถิ่นและอย่าง เป็นธรรม เพื่อใ้การศึกษาด้วย
วิธีการอัน เหมาะสมใ้บุคคลมีความรู้และความคิดที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงตนและ
ชำระชาติตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ใ้มีความสามารถ
ในการทำงาน เลี้ยงชีพใ้ได้อย่างสุจริต รูหน้าที่และความรับผิดชอบค้ตนเอง และส่วนรวม
เป็นพลเมืองที่ดี มีคุณธรรมและเป็นกำลังที่แข็งแกร่งมั่นคงของชาติ ¹

¹ หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521, หน้า ๗.

* หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ได้ใ้คำนิยามค้ว่า "เป้าหมายประสงค์"
ว่าหมายถึงการค้ถึงความปรารถนาดี หรือความหวัง อันสูงส่งใ้ได้อย่าง แน่นแน่ว่าการจัก
ดำเนินการและอง ค้ประกอบทั้งมวลของการศึกษาจักมุ่ง ไปสู่ความหวังนี้ทั้งสิ้น เป้า-
ประสงค์ของการศึกษาย่อมสอดคล้อง กับอุดมการของชาติและจะเป็นพื้นฐานของ
จุดมุ่ง หมายของการศึกษาแต่ละระดับค้ต่อไป

การศึกษาระดับประถมศึกษา เป็นการศึกษาที่มุ่งใหญ่ เรียนมีความรู้ความสามารถขั้นพื้นฐานในทางสภาพอ่านออกเขียนได้ คิคคำนวณได้ ประกอบอาชีพตามควร แก้วและความสามารถได้ และสามารถดำรงตนเป็นพลเมืองดีในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

หลักการ

หลักสูตรประถมศึกษามีหลักการสำคัญดังนี้

1. เป็นการศึกษา เพื่อปวงชน
2. เป็นการศึกษาที่มุ่งใหญ่ เรียนนำประสบการณ์ที่ได้จากการ เรียนไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิต
3. เป็นการศึกษาที่มุ่งสร้าง เอกภาพของชาติ โดยมีเป้าหมายหลักร่วมกัน แต่ให้ท้องถิ่นมีโอกาสที่จะจัดหลักสูตรบางส่วนให้เหมาะสมกับสภาพความต้องการได้

จุดหมาย

หลักสูตรประถมศึกษามีจุดหมายให้เกิดผลแก่ผู้เรียนดังนี้

1. คุณสมบัติที่ของการ เน้น
 - 1.1 มีความเสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ไม่เห็นแก่ตัว
 - 1.2 มีวินัยในตนเอง มุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จ
 - 1.3 ขยันหมั่นเพียร ซื่อสัตย์ ประหยัดและอดทน
 - 1.4 รู้จักคิด วิจารณ์และตัดสินใจอย่างมีเหตุผล
 - 1.5 มีขันติธรรมต่อคำวิจารณ์ และความแตกต่างระหว่างบุคคลหรือหมู่เหล่า
 - 1.6 มีน้ำใจเป็นนักกีฬา รู้จักยกย่องผู้อื่น
 - 1.7 รู้จักทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ โดยรู้จักเป็นผู้ให้ ผู้รับ ผู้นำ ความที่ดี

2. ความรู้และทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต
 - 2.1 มีสุขนิสัยส่วนตัวและส่วนรวมทั้งทางกายและจิตใจ
 - 2.2 ระบุกฎหมายที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน
 - 2.3 มีความรู้และทักษะในการหา การใช้และการออมทรัพย์
 - 2.4 เข้าใจความหมายของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีต่อชีวิตประจำวัน
 - 2.5 มีความรู้และทักษะในการจัดการและทำงานรวมกลุ่มกันโดยถือหลักสหกรณ์
 - 2.6 มีความรู้และทักษะในการทำงาน ทั้งในฐานะผู้ผลิตและผู้บริโภค
 - 2.7 มีนิสัยและรู้จักวิธีการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ
 - 2.8 มีความรู้และทักษะทางภาษาและคณิตศาสตร์
 - 2.9 มีความรู้และทักษะในวิธีการทางวิทยาศาสตร์
 - 2.10 มีความสามารถในการยังชีพผสมกลมกลืนต่อสภาพและสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ
 - 2.11 รู้จักชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ
3. ชีวิตที่สงบสุข
 - 3.1 รู้จักปรับตัวให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม สิ่งแวดล้อม และวิทยาการใหม่ๆ
 - 3.2 เข้าใจและศรัทธาในศาสนาที่ตนนับถือและนำหลักธรรมมาใช้ในชีวิตประจำวัน
 - 3.3 รู้จักใช้เวลาให้เป็นประโยชน์และมีประสิทธิภาพ
 - 3.4 มีความคิดริเริ่มที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองและส่วนรวม
 - 3.5 มีอิสระในการคิดแต่พร้อมที่จะยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างมีเหตุผล
 - 3.6 รู้จักแก้ไขปัญหาโดยสันติวิธี

4. สมาชิกที่ดีของชุมชนและชาติ
 - 4.1 เชื่อมมั่นในระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
 - 4.2 รับผิดชอบ ชื่นชมและรักษาศิลปวัฒนธรรมของชาติ
 - 4.3 ส่วนนี้ในหน้าที่และสิทธิของตน
 - 4.4 รับผิดชอบต่อครอบครัว สังคมและท้องถิ่นของตน
 - 4.5 รุ้ถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในภูมิภาคและโลก และมีความเข้าใจอันดีต่อกัน
 - 4.6 สามารถนึ้กำลังสติปัญญา กำลังกาย กำลังทรัพย์ เพื่อความเจริญและความมั่นคงของประเทศ
 - 4.7 รับผิดชอบในความเป็นไทย และภูมิใจที่เกิดในดินแดนไทย¹

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 แบ่งกลุ่มประสบการณ์การเรียนรู้ ออกเป็น 5 กลุ่ม ซึ่งแต่ละกลุ่มได้กำหนดจุดมุ่งหมายไว้โดยไข้คำว่า "จุดประสงค์ทั่วไป"

¹กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สวนทองดิน, 2520), หน้า (1) - (2).

²รายละเอียดในภาคผนวก ค.

ผลการวิเคราะห์จุดมุ่งหมายของหลักสูตรประถมศึกษา

ก. จุดมุ่งหมายระหว่าง พ.ศ.2475-2502

ระหว่าง พ.ศ.2475-2502 การจัดการประถมศึกษาใช้หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2464, 2480 และ พ.ศ.2491 และใช้หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2498 แทนหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2491 เฉพาะชั้น ป.1 อยู่ประมาณ 5 เดือน โดยภาพรวม เมื่อพิจารณาจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่ใช้ในช่วงเวลานี้พบว่า การประถมศึกษาในช่วงนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้นักเรียนไทยมีความรู้ อานออก เขียนได้ มีความรู้และปฏิบัติตามคำสั่งสอน เกี่ยวกับสุขภาพ อนามัย มีศีลธรรม และใฝ่เรียนวิชาตามอัธยาศัย ทั้งนี้หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2480 เป็นหลักสูตรฉบับแรกที่กล่าวถึงความมุ่งหมายของการเรียน แต่เพียงมีการกำหนดเป็นหัวข้อ "ความมุ่งหมาย" อย่างชัดเจนในหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2491

จุดมุ่งหมายของหลักสูตรประถมศึกษาในระยะนี้มีลักษณะแบบ กำหนดไว้เฉพาะเจาะจง เพื่อให้่านออก เขียนได้ แต่ตัวหลักสูตรได้กำหนดส่วนที่แสดงคุณลักษณะที่ต้องการไว้ในจุดมุ่งหมายของการสอนรายวิชา ซึ่งนับว่ายังไม่เด่นชัดพอและไม่มีส่วนที่แสดงให้เห็นเลยว่า คุณลักษณะใดสำคัญหรือเป็นหลักในการจัดการประถมศึกษา ในลักษณะนี้จึงแสดงว่า การจัดการประถมศึกษาระหว่าง พ.ศ.2475-2502 มีจุดมุ่งหมายสำคัญอยู่ที่การพัฒนาผู้เรียนให้อ่านออก เขียนได้ มีสุขภาพ อนามัยดีและมีศีลธรรม เท่านั้น

ข. จุดมุ่งหมายระหว่าง พ.ศ.2502-2524

ระหว่าง พ.ศ.2502-2524 การจัดการประถมศึกษาใช้หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2503 และ พ.ศ.2521 ซึ่งต่างได้กำหนดจุดมุ่งหมายไว้เป็นหัวข้อให้เห็นเด่นชัด โดยมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์แยกออกเป็น 4 ด้าน เหมือนกัน และมีคุณลักษณะในแต่ละด้านแยกย่อยออกไปอีก แต่การเรียกชื่อและการจัดกลุ่มคุณลักษณะนี้ๆ แตกต่างกัน กล่าวคือหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2503 แบ่งจุดมุ่งหมายออกเป็น 4 ด้านคือ ความเจริญแห่งตน มนุษยสัมพันธ์ ความสามารถในการครองชีพและความรับผิดชอบ

นิคมอบความเห็นว่าพล เมือง แต่หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2521 แบ่งจุดมุ่งหมายออกเป็น คุณสมบัติที่ต้องการ เน้น ความรู้และทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต ชีวิตที่สงบสุข และสมาชิกที่ดีของชุมชนและชาติ

จุดมุ่งหมายของหลักสูตรทั้งสองฉบับนี้ มีส่วนที่ต่างกันอย่าง เด่นชัดและนับว่าต่างจากหลักสูตรที่ใช้อยู่ก่อนหน้านี้ คือหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2503 มีใจกั้วถึงจุดมุ่งหมายเพื่อการอ่านออก เขียนได้ ในขณะที่หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2521 กำหนดการคงสภาพอ่านออก เขียนได้ เป็นจุดมุ่งหมายสำคัญ เป็นหัวใจของหลักสูตร กั้วถกั้วถึงจุดมุ่งหมายอื่น แสดงถึงคุณลักษณะต่างๆที่ต้องการ

ค. การวิเคราะห์เปรียบเทียบจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

เนื่องจากการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรประถมศึกษาเริ่มมีหัวข้อ และรายละเอียดคุณลักษณะย่อยอย่างชัดเจน เป็นครั้งแรกในหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2498 ซึ่งนับว่าเป็นคนแบบของการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรประถมศึกษา ฉบับต่อมา ดังนั้น เพื่อให้เห็นวิวัฒนาการของจุดมุ่งหมายของหลักสูตรประถมศึกษา จึงได้เปรียบเทียบจุดมุ่งหมายของหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2498, 2503 และ พ.ศ.2521 ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบจุดมุ่งหมายของหลักสูตรประถมศึกษา

รายการจุดมุ่งหมาย	หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.		
	2498	2503	2521
1. พุด อ่าน เขียนและใช้ภาษาไทยได้ดี	/	/	/
2. มีความสามารถทางคณิตศาสตร์	/	/	/
3. มีความรู้ทางสุขศึกษาและมีสุขนิสัยที่ดี	/	/	/
4. รู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์	/	/	/
5. สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้	/	/	/

รายการจุดมุ่งหมาย	หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.		
	2498	2503	2521
6. เห็นคุณค่าและสามารถรักษาความสัมพันธ์ในครอบครัว	/	/	/
7. มีความอดทน	/	/	/
8. รู้คุณค่าและความสวยงามของศิลปะ	/	/	/
9. รู้จักเสียสละ	/	/	/
10. รู้คุณค่าของการประหยัด	/	/	
11. เห็นอกเห็นใจผู้อื่น	/	/	
12. มีเมตตาากรุณา	/	/	
13. มีความสามารถในการฟัง และการสังเกต	/	/	
14. รู้จักรักษาสาธารณสมบัติและธรรมชาติ	/	/	
15. มีความรับผิดชอบ	/	/	
16. ร่วมมือกับผู้อื่น เพื่อปรับปรุงการอนามัยและสาธารณสุข	/	/	
17. เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมไม่เห็นแก่ตัว		/	/
18. มีวินัย		/	/
19. มีความขยันหมั่นเพียร		/	/
20. มีน้ำใจ เป็นนักกีฬา รู้จักยกย่องผู้อื่น		/	/
21. มีนิสัยและรู้จักวิธีแสวงหาความรู้เพิ่มเติม		/	/
22. มีความรู้และทักษะในวิธีการทางวิทยาศาสตร์		/	/
23. เข้าใจ ศรัทธาและปฏิบัติตามหลักธรรม		/	/
24. รู้จักรับฟัง และยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น		/	/
25. รู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนเอง		/	/

รายการจุดมุ่งหมาย	หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ..		
	2498	2503	2521
26.. มีความคิดริเริ่มและสร้างสรรค์		/	/
27.. รู้ถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ		/	/
28.. มีความซื่อสัตย์ สุจริต	/		/
29.. มีความอยากรู้อยากเห็น อยากรู้	/		
30.. รู้จักใช้วิธีช่วยเหลือสัมพันธกัน	/		
31.. มีความสามารถทางกีฬา	/		
32.. เคารพในสิทธิของผู้อื่น	/		
33.. ถือความเห็นส่วนรวมเป็นใหญ่	/		
34.. ปฏิบัติตามบรรทัดที่ดีของสังคม	/		
35.. จัดและประภึษธุของใจในบ้านได้	/		
36.. มีความรู้ทางอาชีพ	/		
37.. ช่วยเหลือเผื่อแผ่แก่ผู้อื่น	/		
38.. มีความรู้และสามารถป้องกันอัคคีภัย	/		
39.. มีลักษณะเหมาะสมในระบอบ เสรีประชาธิปไตย	/		
40.. มีความกล้าในทางที่ถูกต้อง		/	
41.. รู้จักกฎและนิยมการ เล่นกีฬาและการ เล่นพื้น เมือง		/	
42.. ยึดมั่นในศาสนาและมีศีลธรรมประจำใจ		/	
43.. มีสัมมาคารวะ มีมารยาทและรู้จัก เคารพผู้อื่น		/	
44.. นิยมและยกย่องการประกอบอาชีพที่สุจริต		/	
45.. รู้จักเลือกซื้อและเลือกใช้สิ่งของที่จำเป็น		/	

รายการจุดมุ่งหมาย	หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.		
	2498	2503	2521
46.. ช่วยเหลือเศรษฐกิจของครอบครัวได้		/	
47.. ส่งเสริมการค้าของไทย		/	
48.. ปฏิบัติตามระเบียบ กฎหมายและวัฒนธรรมอันดีงาม		/	
49.. รู้จักปฏิบัติตนในทางที่จะช่วยแก้ไขข้อบกพร่องของสังคม		/	
50.. รู้จักรักษาความปลอดภัยของคนและสังคม		/	
51.. เข้าใจผลงานทางวิทยาศาสตร์ทั้งทางที่ให้คุณและให้โทษ		/	
52.. รู้จักใช้และสงวนทรัพยากรธรรมชาติ		/	
53.. รักการศึกษาและชอบค้นคว้าหาความรู้		/	
54.. รู้จักคิด วิจัยและตัดสินใจอย่างมีเหตุผล			/
55.. มีความอดทนและอดกลั้นต่อคำวิจารณ์			/
56.. รู้กฎหมายที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน			/
57.. มีความสามารถในการใช้จ่ายและหาทรัพย์			/
58.. เข้าใจความหมายของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีต่อชีวิตประจำวัน			/
59.. มีความรู้และใช้หลักสหกรณ์ในการทำงาน			/
60.. มีความรู้และทักษะในการทำงานในฐานะบุคคลและมนุษยโลก			/
61.. มีความสามารถในการยังชีพ			/

รายการจุดมุ่งหมาย	หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.		
	2498	2503	2521
62. รู้จัก ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ			/
63. สามารถปรับตัวให้เหมาะสม			/
64. รู้จักแก้ปัญหาโดยสันติวิธี			/
65. เชื่อมพันในระบบประชาธิปไตย			/
66. รู้คุณค่า ชื่นชมและรักษาศิลปและวัฒนธรรมของชาติ			/
67. รู้ถึงความสำคัญของสังคมและท้องถิ่น			/
68. เหน็ดกำลัง เพื่อความเจริญและความมั่นคงของประเทศ			/
69. รู้คุณค่าของความเป็นไทยและภูมิใจที่เกิดบนดินแดนดินไทย			/

จากตารางที่ 4 ใต้แสดงให้เห็นข้อสรุปเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของการประถมศึกษา จากหลักสูตรทั้ง 3 ฉบับ ดังนี้

1. หลักสูตรทั้ง 3 ฉบับ กำหนดจุดมุ่งหมายที่เหมือนกันไว้ 9 ประการคือ
 - 1.1 พุศ อาน เขียนและใช้ภาษาไทยได้ดี
 - 1.2 มีความสามารถทางคณิตศาสตร์สำหรับใช้ในชีวิตประจำวัน
 - 1.3 มีความรู้ทางสุขศึกษาและมีสุขนิสัยที่ดี
 - 1.4 รู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์
 - 1.5 สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้

- 1.6 เห็นคุณค่าและสามารถรักษาความสัมพันธ์ในครอบครัว
- 1.7 มีความอกทน
- 1.8 รับผิดชอบและความสวยงามของศิลปะ
- 1.9 รู้จักเสียสละ

2. โดยทั่วไปจุดมุ่งหมายของหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2503 จะคล้ายคลึงกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2498 และ พ.ศ. 2521 ในขณะที่หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2498 มีความคล้ายคลึงกับหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 นอຍมาก จากตารางพบว่า จุดมุ่งหมายข้อ 1 - 16 เป็นจุดมุ่งหมายของหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2503 ที่เหมือนกับหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2498 และจุดมุ่งหมายข้อ 17 - 27 เป็นจุดมุ่งหมายที่เหมือนกับหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521

3. การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรประถมศึกษา มีลักษณะที่แสดงคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพิ่มมากขึ้น เป็นลำดับ กล่าวคือ หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2498 , 2503 และ พ.ศ. 2521 กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไว้ 28 , 41 และ 37 ประการตามลำดับ ในจำนวนนี้มีคุณลักษณะที่มีใจความเหมือนกัน 9 ประการ แต่ละหลักสูตรกำหนดจุดมุ่งหมายที่เหมือนกับหลักสูตรอื่นอยู่ 17 , 27 และ 21 ประการตามลำดับ และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ซึ่งไม่เหมือนกันและไม่อาจรวมกับหลักสูตรอื่นๆได้ 41 ประการ

4. เมื่อพิจารณาในเรื่องขอบเขตของการกำหนดจุดมุ่งหมายพบว่า หลักสูตรทั้ง 3 ฉบับ วางจุดมุ่งหมายของการประถมศึกษาครอบคลุมเรื่องสำคัญ 12 เรื่องคือ

- 4.1 ทักษะทางภาษาและคณิตศาสตร์
- 4.2 สุขภาพ อนามัย สุขนิสัย และสุขศึกษา
- 4.3 ครอบครัว

- 4.4 การรักการศึกษา การแสวงหาความรู้
- 4.5 การอยู่ร่วมกับผู้อื่น
- 4.6 สิทธิและหน้าที่
- 4.7 อาชีพและการพักผ่อน
- 4.8 ความอดทน
- 4.9 การประหยัด
- 4.10 การเสียสละ
- 4.11 การใช้เวลาว่าง
- 4.12 วัฒนธรรม

5. การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรทั้ง 3 ฉบับ ยังคงให้ความสำคัญในเรื่องเดียวกัน เป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2503 และ พ.ศ. 2521 แต่ลักษณะการเขียน ใจความแตกต่างกัน จากจุดมุ่งหมายทั้ง 69 ข้อ ในตารางที่ 4 จะเห็นว่าจุดมุ่งหมายบางข้อมีความคล้ายคลึงหรือกล่าวถึง เรื่องเดียวกันซึ่งอาจรวมกันได้ แต่เพื่อให้เห็นคุณลักษณะที่หลักสูตรแต่ละหลักสูตรของภาครัฐ ภาครัฐวิสาหกิจ แยกไว้คนละข้อ ดังเช่นในเรื่องศิลปะ วัฒนธรรมและความสวยงาม หลักสูตรทั้ง 3 ฉบับ กล่าวถึงเรื่องนี้ไว้ต่างกัน ดังแสดงในข้อ 8 , 62 และข้อ 66 กล่าวคือ หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2498 ของการเพื่อยุติหรือลดค่าของความสวยงาม หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2503 ของการให้หรือลดค่าของความงดงามและศิลปะ แต่หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 ของการให้หรือจกชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ และคุณค่า ชื่นชมและรักาศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ ทั้งนี้จะเห็นว่า การลดค่า การรู้จัก ชื่นชมและแสดงออก ก็กับการลดค่า ชื่นชมและรักาศิลปะ นั้นแตกต่างกัน

ในเรื่องศีลธรรมและศาสนา หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2503 ของการให้ยึดมั่นในศาสนาและมีศีลธรรมประจำใจ มีเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์และสัตว์ (ข้อ 42 และ ข้อ 12) แต่หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 ของการให้เข้าใจและศรัทธาในศาสนาที่ตนนับถือและนำหลักธรรมมาใช้ในชีวิตประจำวัน (ข้อ 23) หรือในเรื่องกฎหมาย หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2503 กำหนดให้ปฏิบัติตาม

กฎหมายนั้นต่างกัน

6. เมื่อพิจารณาเฉพาะจุดมุ่งหมายของหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2503 และ พ.ศ. 2521 เปรียบเทียบกัน พบว่านอกจากหลักสูตรทั้งสองมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นจุดมุ่งหมายที่เหมือนกันแล้ว หลักสูตรแต่ละฉบับยังกำหนดจุดมุ่งหมายที่ต่างกัน กล่าวคือ หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2503 มีจุดมุ่งหมายที่ของการให้คนไทยมีความรับผิดชอบ รู้จักรักษาสาธารณสมบัติ มีสัมมาคารวะ มีมารยาทดี มีเมตตา รู้จักดูแลและนียมการ เล่นกีฬา นิยม ยกย่องการประกอบอาชีพที่สุจริต ส่ง เสริมการค้าของไทย ช่วยเหลือ เศรษฐกิจของครอบครัว รู้จักใช้และสงวนทรัพยากรธรรมชาติ ส่วนหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 ได้กำหนดจุดมุ่งหมายใหม่ที่ต่างไปจากเดิม เช่น ให้รู้จักคิด วิจาร์ณและตัดสินใจอย่างมีเหตุผล มีขนั้คิธรรมคือว่าวิจาร์ณ มีความรู้และใช้หลักสหกรณ์ในการทำงาน รู้จักแก้ปัญหาโดยสันติวิธี เชื่อมพันในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ร่วมกันสร้างคามมั่นคงของชาติ และรู้คุณค่าและภูมิใจในความเป็นไทย

7. หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2503 เป็นหลักสูตรฉบับเดียวที่เขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษรอย่างชัด เจนว่าของการให้เด็กไทย เป็นพล เมืองดี โดยกำหนดคุณลักษณะของความเป็นพล เมืองดีไว้ 4 ประการดังกล่าวดังนี้

8. เมื่อนำจุดมุ่งหมายที่แสดงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ต่างๆ มาเปรียบเทียบกับแนวคิดเกี่ยวกับการ เป็นพล เมืองดี พบว่าหลักสูตรทั้ง 3 ฉบับมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างพล เมืองดีเช่นกัน แต่กำหนดคุณลักษณะของการ เป็นพล เมืองดีไว้ต่างกัน อย่างไรก็ตาม เมื่อจัดหมวดหมู่จุดมุ่งหมายต่างๆ แล้วพบว่าโดยทั่วไปหลักสูตรประถมศึกษาหรือการประถมศึกษาของไทย มีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้ผู้เรียน เป็นพล เมืองดี โดยมีคุณลักษณะสำคัญ 5 ประการคือ

8.1 การ เป็นคนดีมีลักษณะนิสัยที่ดี เช่นมีความ เสียสละ มีความรับผิดชอบ มีเมตตา ซื่อสัตย์ สุจริต รู้จักใช้ เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ เป็นต้น

8.2 การ เป็นผู้มีปัญญาความรู้ดี เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต เช่น การมีความรู้ ความสามารถทางภาษาและคณิตศาสตร์ สามารถอ่านออก

ออก เขียนได้และคิดเลข เป็น รู้จักแสวงหาความรู้ มีความรู้ในการที่จะรักษาสุขภาพ
อนามัยของตนเอง และมีความคิดริเริ่มและสร้างสรรค์ เป็นคน

8.3 การเป็นผู้ สามารถหาเลี้ยงชีพได้คือมีความรู้ ความคิด
และความสามารถทาง เศรษฐกิจและการทำงาน เช่น มีความขยันหมั่นเพียร
ประหยัด อดทนและมีความรู้ ความสามารถในการประกอบอาชีพ

8.4 การเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ มีคุณลักษณะที่เอื้อต่อการอยู่รวมและ
ทำงานกับผู้อื่นในสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งทางธรรมชาติและสังคม สามารถ
รักษาความสัมพันธ์ในครอบครัว รั้งบังและยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น รู้จักยกย่อง
ผู้อื่น เป็นคน

8.5 การเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชนและชาติบ้านเมือง ซึ่งต้องรู้จัก
ปฏิบัติตามกฎหมาย รู้จักใช้สิทธิและหน้าที่ของตนเอง รู้จักรักษาสาธารณสมบัติ เห็น
แก่ประโยชน์ส่วนรวม ไม่เห็นแก่ตัวและรู้จักความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เป็นคน

สรุป

จุดมุ่งหมายของหลักสูตรประถมศึกษา เป็นส่วนที่แสดงให้เห็นชัดถึงจุด-
มุ่งหมายของการประถมศึกษาในเรื่องที่เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ว่าการจัด
การประถมศึกษาของไทยต้องการให้คนไทยส่วนใหญ่มีคุณลักษณะอย่างไร นับแต่
เปลี่ยนแปลงการปกครองประเทศใน พ.ศ. 2475 มีหลักสูตรประถมศึกษาใช้ในการ
จัดการศึกษารวม 6 ฉบับ ในช่วงแรกได้ใช้หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2464
จนถึง พ.ศ. 2480 จึงได้เปลี่ยนมาใช้หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2480 หลักสูตร
สองฉบับนี้ ไม่ไดกล่าวถึงจุดมุ่งหมายทั่วไปไว้คงกำหนดเพียงจุดมุ่งหมาย เฉพาะวิชา
เท่านั้น หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2480 ใช้อยู่ 11 ปี จึงมีการประกาศใช้หลัก
สูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2491 ซึ่งได้กำหนดให้มีจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแต่กำหนด
ไว้แคบ เพียงให้อ่านออก เขียนได้และได้เรียนวิชาตามอัธยาศัย

จากหลักสูตรแสดงให้เห็นว่า การประณตศึกษาระหว่าง พ.ศ. 2475-2502 มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้นักไทยมีความรู้ ความสามารถอ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น เป็นพลเมืองดี มีความซื่อสัตย์ กตัญญู ซื่อสัตย์ เพียร สามารถประกอบอาชีพได้ มีสุขภาพ อนามัยดี เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ไม่เห็นแก่ตัว รักชาติและรู้จักใช้สิทธิและหน้าที่ของตนเอง ที่มีต่อครอบครัวและชาติบ้านเมือง ซึ่งจุดมุ่งหมายเหล่านี้กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมายของการสอนวิชาต่าง ๆ

หลักสูตรฉบับแรกที่กำหนดจุดมุ่งหมายของ หลักสูตรโดยแสดงให้เห็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์คือ หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2498 ซึ่งนำมาใช้เฉพาะชั้น ป. 1 อยู่เพียง 5 เดือน ก็กลับไปใช้หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2491 ดังเดิม เนื่องจากมีปัญหาเรื่องการไ้แบบ เรียบแบบ เบลัดซึ่งนับ เป็นของใหม่ในขณะนั้น หลักสูตรสำคัญที่จะจัดการศึกษาคตามแนวการศึกษาแบบใหม่ที่เรียกว่า การศึกษาแบบพัฒนาการจึงประสบอุปสรรค อย่างไรก็ตาม เมื่อกลับไปใช้หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2491 แล้ว กระทรวงศึกษาธิการก็ได้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นดำเนินการปรับปรุงหลักสูตร จนได้มีการเปลี่ยนแปลงมาใช้หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2503 โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะส่งเสริมพัฒนาการของเด็กให้สามารถดำรงตน เป็นพล เมืองดีในระบบประชาธิปไตย จึงกำหนดจุดมุ่งหมายไว้ 4 หมวด แยก เป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 36 ข้อ กล่าวคือต้องมีคุณลักษณะที่จะช่วยให้เกิดความเจริญแห่งตน มีมนุษยสัมพันธ์ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่น มีความรู้ ทักษะและทัศนคติที่ดีในการครองชีพและมีคุณสมบัติที่แสดงถึงความรับผิดชอบความหน้าที่พล เมือง

เป็นเวลายาวนานถึง 18 ปีที่ประเทศไทยได้ใช้หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2503 ในการจัดการประถมศึกษาซึ่งต่อมาได้มีการวิเคราะห์ให้เห็นถึงความไม่เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพสังคมที่เป็นอยู่ จึงได้มีการปรับปรุงและยกร่างหลักสูตรที่เหมาะสมกับสภาพสังคม เศรษฐกิจและการเมืองการปกครองของไทย จนได้มีการประกาศใช้หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะให้ความรู้ ความสามารถขั้นพื้นฐาน ในคงสภาพอ่านออก เขียนได้และคิดเลขเป็น สามารถประกอบอาชีพได้สามารถก้าวทันและดำรงตน เป็นพล เมืองดีในระบบประชาธิปไตยที่มีพระ

มหากษัตริย์เป็นประมุข แยกจุดมุ่งหมายออกเป็น 4 ประการและกล่าวถึงคุณลักษณะ
ที่พึงประสงค์ไว้ 31 ข้อ กล่าวคือ ให้มีคุณสมบัติสำคัญที่ต้อง เน้นให้เกิดแก่ชนชาวไทย
เช่นความเสียสละ มีวินัย ซื่อสัตย์ เพียร ประหยัดและอดทน มีความรู้ ความสามารถ
พื้นฐานสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ มีทัศนคติที่ดี สามารถมีชีวิตที่สงบสุขและเป็นสมาชิก
ที่ดีของชุมชนและชาติ

จากการศึกษาและวิเคราะห์จุดมุ่งหมายของหลักสูตรประถมศึกษาทั้ง 6
ฉบับ ที่ใช้อยู่ระหว่าง พ.ศ. 2475 - 2524 แสดงให้เห็นว่า การประถมศึกษาของ
ไทยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อสร้างพลเมืองดีที่มีคุณลักษณะ 5 ประการคือ

1. การเป็นคนดี มีลักษณะนิสัยที่ดี
2. การเป็นผู้นิยมปัญญาความรู้ดี เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต
3. การเป็นผู้สามารถหาเลี้ยงชีพได้
4. การเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ดี
5. การเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชนและชาติ